

UGC Approved
Jr.No.43053

आंतरराष्ट्रीय बहुभाषिक शोध पत्रिका

प्रिंटिंग एरिया

Printing Area International Interdisciplinary Research
Journal in Marathi, Hindi & English Languages

April 2018, Issue-40, Vol-03

Editor

Dr. Bapu g. Gholap

(M.A.Mar.& Pol.Sci.,B.Ed.Ph.D.NET.)

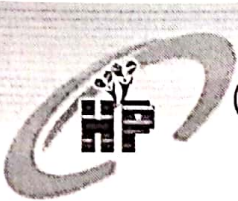
Co-Editor

Dr. Ravindranath Kewat

(M.A. Ph.D.)

"Printed by: Harshwardhan Publication Pvt.Ltd. Published by Ghodke Archana Rajendra & Printed & published at Harshwardhan Publication Pvt.Ltd.,At.Post. Limbaganesh Dist,Beed -431122 (Maharashtra) and Editor Dr. Gholap Bapu Ganpat."

Harshwardhan Publication Pvt.Ltd.

Reg.No.U74120 MH2013 PTC 251205

At.Post.Limbaganesh,Tq.Dist.Beed

Pin-431126 (Maharashtra) Cell:07588057695,09850203295

harshwardhanpubli@gmail.com, vidyawarta@gmail.com

All Types Educational & Reference Book Publisher & Distributors / www.vidyawarta.com

- 26) छानदेशातील औद्योगिक क्षेत्रात प्रताप शेटर्जीची कामगिरी
प्रा. डॉ. वसंत श्रावण देसले || 104
- 27) संगीताच्या प्रचार व प्रसारामध्ये दृक-श्राव्य साधनांचे योगदान
प्रा. सतिष डि. जमधाडे, कुंभारी अकोला || 108
- 28) महिला सबलीकरणात आड येणाऱ्या सामाजिक व सांस्कृतिक प्रथा : एक समाजशास्त्रीय अभ्यास
प्रकाश कोथळे, मुदखेड || 110
- 29) जागतिकीकरण आणि बोलीभाषा : संशोधनाच्या संधी
कोतकर सचिन माधवराव, डॉ.नगरकर संजय पांडुरंग, अहमदनगर || 113
- 30) 'दप्तर' कथासंग्रहातील कथांची आशयसूत्रे
प्रा. डॉ. बाळासाहेब शंकर शेळके, श्रीरामपूर, जि. अहमदनगर || 117
- 31) महात्मा गांधीजींचे अहिंसा विषयक विचार : एक सामाजिक आकलन
प्रा. डॉ. ए. टी. शिंदे, सिडको नांदेड || 123
- 32) मराठीतील संमोहनविषयक ग्रंथाचे लेखक, जीवनकार्य व योगदान
रामकृष्ण जगताप || 128
- 33) उतररामचरितम् में भवभूति द्वारा प्रतिपादित प्रेमानुभूति
अमित कुमार, नाहड़ रेवाड़ी (हरियाणा) || 134
- 34) भारतीय संस्कृति और सूफी कवि
डा० फैयाज़ हैदर, अलीगढ़ || 136
- 35) 'दो मुर्दों के लिए गुलदस्ता' में उत्तर आधुनिकता
डॉ. चन्द्रप्रकाश मिश्र, नई दिल्ली || 139
- 36) 'आक्रोश' उपन्यास इक्कीसवीं सदी की नारी का प्रखर रूप
डॉ. सन्मुख नागनाथ मुच्छटे, माकणी जिला उस्मानाबाद || 144
- 37) सृष्टि की उत्पत्ति में मानव समाज का निर्माण एवम् विकास
डॉ. महेशभाई जे. पटेलल,(सदर फलिया-वांसदा), ता.वांसदा, जि.नवसारी || 146
- 38) जशपुर जिले का पुरातात्विक महत्व
डॉ. विजय रक्षित, जशपुर (छ.ग.) || 150

- १०) लिंग संवेदनशिलता निर्माण करावी.
- ११) पाश्चात्य देशात Gender Budget निर्माण झाले आहे ते आपल्याकडे व्हावे.
- १२) धार्मिक ग्रंथ लिंगभाव निर्माण करतात. स्त्रीयांना त्याची जाणिव झाली पाहिजे.
- १३) दुरदर्शन, रेडिओ, इतर क्षेत्रात समतामुलक कार्यक्रम प्रसारीत व्हावे.
- १४) दंगल प्रमाणे आई वडिलांना मुली हया बोझा न वाढता त्या संपत्ती वाढल्या पाहिजे तसे पोशण वातावरण निर्माण करुन दयावे.
- १५) सामाजिक व सांस्कृतिक प्रथा नष्ट करण्यासाठी शिक्षण हाच एकमेव उपाय आहे ते सखोल समजून घ्यावे.

संदर्भ ग्रंथ :-

- डॉ. वीना गर्ग - भारतीय महिलाए - आर्या पब्लिकेशन (प्रथम आवृत्ती) २०११.
- बी.एन.सिंह, जनमेजव सिंह - नारीवाद - रावत प्रकाशन (प्रथम आवृत्ती) २०१३.
- राम आहुजा, भारतीय समाज - रावत प्रकाशन, प्रथम आवृत्ती २०००.
- प्रदीप मेश्राम - समाजशास्त्र विषय आणि संकल्पना जी.सी. पब्लिशर्स २०१३ प्रथम आवृत्ती.
- राम आहुजा - सामाजिक समस्याएँ - रावत प्रकाशन प्रथम आवृत्ती - २०००.
- लोकसत्ता.
- लोकमत.
- देशोन्नती.

जागतिकीकरण आणि बोलीभाषा : संशोधनाच्या संधी

कोतकर सचिन माधवराव

संशोधक विद्यार्थी

अहमदनगर महाविद्यालय, अहमदनगर

डॉ.नगरकर संजय पांडुरंग

सहयोगी प्राध्यापक

राधाबाई काळे महिला महाविद्यालय, अहमदनगर

=====*****=====

प्रास्तविक :

प्रमाण भाषेला सशक्त आणि समृद्ध करण्यात बोलींचा फार मोठा वाटा असतो. असा मतप्रवाह समाजात जरी प्रचलित असला तरी, बोलींकडे पाहण्याची निकोप दृष्टी आपल्याकडे असणे आवश्यक आहे. बोलींकडे पाहण्याचा सकारात्मक दृष्टिकोन नसेल तर त्याचा फार मोठा दुष्परिणाम बोली भाषेवर होत असतो. १९९१ पासून भारताने खाजगीकरण, उदारीकरण, आणि जागतिकीकरणाचा स्वीकार केल्या पासून बोली भाषेसमोरील समस्या मोठ्या प्रमाणात जाणवू लागली. जागतिकीकरण सुरुवातीला महानगरीय स्तरावर होते. नंतर ते छोट्या शहरां पर्यंत पोहचले आणि आज ते ग्रामीण भागात पोहोचले आहे. जागतिकीकरणामुळे अनेक गोष्टी झपाट्याने बदलू लागल्या आहेत. त्यामध्ये प्रामुख्याने सामाजिक, सांस्कृतिक परंपरा मोठ्या प्रमाणात प्रभावित झाली आहे. जागतिकीकरणातून बोली भाषा देखील सुटलेल्या नाहीत. बोली भाषेतील शब्दसंग्रह, वाक्संप्रदाय, म्हणी यांचा भाषा व्यवहारात वापर कमी होत चालल्यामुळे बोली भाषेतील अनेक शब्द आज दुर्बोध होत चालले आहेत. जागतिकीकरणामुळे अनेक ऐतिहासिक वस्तू नष्ट

पारंपरिक संकुचित दृष्टिकोन बदलला पाहिजे.कारण त्या पलिकडेही भाषेला सामाजिक,सांस्कृतिक परंपरा असते.जगातील प्रत्येक भाषा ही त्या त्या समाजाचा आरसा असतो.कारण भाषेला हजारो वर्षांची परंपरा लाभलेली असल्यामुळे भाषा ही त्या समाजाची ओळख बनलेली असते.किंबहुना त्या बोली भाषेवरूनच तो समाज ओळखला जातो.भाषा निव्वळ संप्रेषण करणारी व्यवस्था नसते तर समाजाची सांस्कृतिक सामर्थ्य,बोली भाषेतील शब्दांमध्येच सामावलेली असते.बोली भाषेतील शब्दांतूनच कोणत्याही समाजाच्या संस्कृतीचा अभ्यास करता येतो.संस्कृतीचा हा वारसा पुढच्या पीढी पर्यंत पोहचवता येत असतो.

जागतिकीकरणाच्या प्रक्रियेमध्ये जगातील प्रत्येक भाषा जगली पाहिजे किंवा ती भाषा जगविण्यासाठी प्रत्येकाने आग्रह धरला पाहिजे.‘जगात आज उपलब्ध असणारे भाषिक संचित नष्ट होऊदिले तर ती मानवी इतिहासामधील सर्वात मोठी दूर्घटना ठरेल.’४असा इशारा डेव्हिड क्रिस्टल यांनी देऊन ठेवला आहे.आणि तो बऱ्याच अंशी सत्य आहे. कारण जगातील सुमारे ६,००० भाषांपैकी ५ ते १०: भाषांची स्थिती अतिशय वाईट आहे.तर ४० ते ७५ :भाषा मरणासन्न स्थितीमध्ये आहेत.त्यामुळे आपल्या पूर्वकालीन सामाजिक संस्कृतीची ओळख नव्या पिढीला करून देण्यासाठी भाषिक नियोजन होणे अतिशय आवश्यक आहे.कारण भाषिक नियोजनामुळेच भाषेसमोर निर्माण झालेली आव्हाने सोडविण्यासाठी कृती आराखडा करता येईल. जागतिकीकरणामध्ये भाषा जगविण्यासाठी प्रत्येकाने आपल्या भाषेचा जास्तीत जास्त प्रसार करण्याचा प्रयत्न करायला हवा.

भाषा ही लोकजीवन आणि लोकसंस्कृती निदर्शक असल्या कारणाने भाषेचे जतन करण्यासाठी सामुहिक प्रयत्न करणे आवश्यक आहे.भाषा टिकविण्यासाठी भाषेच्या वापर क्षेत्राकडे आणि उपयोजन क्षेत्राकडे प्राधान्याने लक्ष द्यायला हवे. माहिती आणि तंत्रज्ञानामध्ये प्रत्येकाने आपल्या भाषेचा जास्तीत जास्त वापर कसा करता येईल याचा

विचार करायला हवा.समाजामध्ये भाषेबद्दल प्रेम जागृत करावे लागेल.सामाजिक ऐक्याची जाणीव निर्माण करावी लागेल भाषेचे विविध कोश निर्माण करावे लागतीलच शिवाय त्यांचा वापर जास्तीत जास्त कसा करता येईल याकडेही लक्ष द्यावे लागेल. जागतिकीकरणाच्या रेट्यामध्ये भाषा जर टिकवायची असेल तर त्यासाठी प्रयत्नांची आणि प्रबळ इच्छाशक्तीची गरज आहे.आणि त्यातूनच आपण जागतिकीकरणातून निर्माण झालेली भाषिक आव्हाने सहजरित्या पेलू शकतो.

संदर्भ ग्रंथ :

१. मुंबई विद्यापीठ, दुरस्थ शिक्षण, एस.वाय.बी. ए.पेपर
२. द.ता.भोसले, ग्रामीण बोलींचा शब्दकोश, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे,३०
३. नवाक्षर दर्शन, वर्ष सहा अंक एक जाने. फेब्र. मार्च २०१०, जागतिकीकरण आणि मराठी भाषा,पान,नं.३८
४. अनि.मुंबई विद्यापीठ, दुरस्थ शिक्षण